“เศรษฐกิจพอเพียง”

ตามแนวพระราชดำริ

โดย นายอำพล เสนาณรงค์
องคมนตรี

“เศรษฐกิจพอเพียง”
ตามแนวพระราชดำริ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พ.ศ. ๒๕๕๘
จำนวนพิมพ์ : ๒,๐๐๐ เล่ม
เรียบเรียงโดย : นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
อำพล เสนาณรงค์.
“เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพระราชดำริ.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.),
๑๑๒ หน้า.
๑. เศรษฐกิจพอเพียง. I. ชื่อเรื่อง.

๓๓๐.๙๕๙๓
ISBN 978-616-7671-30-7

จัดพิมพ์โดย : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์
แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๐๐ โทรสาร ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๖๒
www.rdpb.go.th

คำนำ

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่คนไทยทั้งประเทศ นำไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ

สำหรับหนังสือ **“เศรษฐกิจพอเพียง”ตามแนวพระราชดำริ** เล่มนี้ **นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี** ได้รวบรวมและเรียบเรียงจากประสบการณ์ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานพระราชดำรัสไว้ในวาระต่าง ๆ เป็นกรอบแนวทางในการนำเสนอเรื่องราว เพื่อแนะนำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ท่านยังได้ขยายความและยกตัวอย่างเพิ่มเติมให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น โดยข้อความที่อยู่เหนือเส้นแต่ละข้อเป็น **“กระแสพระราชดำรัส”** ในวาระต่าง ๆ และข้อความที่อยู่ใต้เส้นท่านได้ขยายความ อธิบาย และยกตัวอย่างเพิ่มเติม

สำนักงาน กปร.จึงได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้กับผู้สนใจได้นำข้อมูลต่างๆ จากหนังสือ **“เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”** ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สำนักงาน กปร.
กรกฎาคม ๒๕๕๘

สารบัญ

๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว "เศรษฐกิจพอเพียง" ๑

๒ "เศรษฐกิจพอเพียง" จากกระแสพระราชดำรัส ๖

๓ องค์ประกอบของ "เศรษฐกิจพอเพียง"(๑) ๑๐

๔ องค์ประกอบของ "เศรษฐกิจพอเพียง"(๒) ๒๒

๕ แนวทางการนำปรัชญา "เศรษฐกิจพอเพียง" ไปประยุกต์ ๓๖

๖ การประยุกต์ "เศรษฐกิจพอเพียง" (และเกษตรทฤษฎีใหม่) ไปยังกิจกรรมต่าง ๆ

๑. การพัฒนาคนและพัฒนาองค์กรบนรากฐานความพอเพียง ๔๔

๒. แนวทางปฏิรูปอุดมศึกษาบนรากฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๕๕

๓. การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๖๑

๔. เศรษฐกิจพอเพียง ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ๖๙

๕. เศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์กับงาน "วิจัย และประดิษฐ์ คิดค้น" ๗๒

๖. เศรษฐกิจพอเพียงกับการทำงานวิจัยตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ๗๕

๗. ปัจจัยหรือองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงจากการพิจารณาแปลงเกษตร "ทฤษฎีใหม่" ๘๔

๘. บทสรุป ๙๘

๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“เศรษฐกิจพอเพียง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรก ในวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๐ และทรงเพิ่มเติมในวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่โดยแท้จริงแล้ว ทรงนำประสบการณ์ที่ทรงบำเพ็ญโครงการพระราชดำริต่างๆ เพื่อบำบัดทุกข์และบำรุงสุขแก่พสกนิกรตลอดรัชกาลกว่า ๖๙ ปี และทรงนำมาประมวลเป็นแนว **"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"** และทรงประยุกต์เป็น **"เกษตรทฤษฎีใหม่"** เพื่อเป็นแนวทางประกอบอาชีพของประชาชนระดับรากหญ้า และได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่ประชาชนเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ และเพิ่มเติมในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

ปี ๒๕๓๙ ประเทศประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ หรือฟองสบู่แตก หน่วยงานราชการและประชาชนต่างน้อมรับแนวพระราชดำริ **"เกษตรทฤษฎีใหม่"** ไปปฏิบัติ และหลังจากการฟังกระแสพระราชดำรัสเพิ่มเติมเกี่ยวกับ **"เศรษฐกิจพอเพียง"** ในปี ๒๕๔๐ และ ๒๕๔๑ ประชาชนในอาชีพต่างๆ ได้ขอน้อมนำแนว "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ไปประยุกต์กับอาชีพ และการดำรงชีวิตของคนที่ค่อนข้างหลากหลาย

หลังจากนั้น ได้มีพระราชดำรัสแนะนำ และทรงให้คำอรรถาธิบายเกี่ยวกับ **"เกษตรทฤษฎีใหม่"** และ **"เศรษฐกิจพอเพียง"** เพิ่มเติมแก่ข้าราชการ นักวิชาการ และข้าราชบริพารกลุ่มเล็กๆ อีกบ้าง ในโอกาสที่เสด็จฯ ไปทรงงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ **"แปลงเกษตรทฤษฎีใหม่"** บางแปลงอีกหลายครั้ง

ปัญหาขณะนี้ คือ ความเข้าใจของวิทยากร (สาวก) และประชาชนที่รับฟังคำบรรยายอาจจะไม่เหมือนกัน แม้บางท่านจะใช้เอกสารที่ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อขอพระบรมราชวินิจฉัย แต่ก็เป็นเอกสารที่มีข้อความสั้นมาก สำหรับพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญมาตลอดระยะเวลา ๖๙ ปี ส่วนใหญ่จึงต้องประยุกต์ตามความเข้าใจของแต่ละคน ดังนั้นสิ่งที่เหล่าวิทยากรทั้งหลายควรจะได้ดำเนินการขณะนี้

๑. ขอเข้าเฝ้าฯ กลุ่มเล็กๆ เพื่อขอพระราชทานพระราชวินิจฉัย และพระบรมราโชวาทเพิ่มเติม (แต่คงจะค่อนข้างยากในช่วงนี้)

๒. ติดตามผลการประกวดแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่และธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียง ที่สำนักงาน กปร. ได้จัดประกวดทั่วประเทศนี้ และการเสด็จฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานรางวัลแก่ผู้ชนะการประกวดประเภทและอันดับต่างๆ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ อิมแพค เมืองทองธานี

๓. คณะวิทยากรเข้าร่วมปรึกษาหารือกันเพื่อสังคายนาคำสอน และจัดทำคู่มือการบรรยายที่สมบูรณ์ต่อไป

๒ "เศรษฐกิจ พอเพียง"

จากกระแสพระราชดำรัส

(วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ และ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑)

พอมี พอกิน – เพียงนี้ก็พอ

แปลว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” (มากกว่าพึ่งตนเอง)

พูดจาก็เพียงพอ – ปฏิบัติงานก็พอเพียง – ทำอะไรก็พอเพียง

๑. พึ่งตนเอง :

“อุ้มชูตัวเองได้ให้พอเพียงกับตัวเอง”

“เรา (พอ) อยู่ได้ ไม่เดือดร้อน”

“โรงงาน (อุตสาหกรรม) ผลิตเองด้วยวัตถุดิบภายในประเทศ”

“ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ อยู่อย่างประหยัด”

๒. พอประมาณ :

"จะปฏิบัติ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ คงทำไม่ได้
เพียงครอบครัวละเศษหนึ่งส่วนสี่ก็น่าจะพอ"
"ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหรา"
"ทำโครงการต้องทำด้วยความรอบคอบ อย่าตาโตเกินไป"
"พอประมาณตามอัตภาพ"
"พอมี พอกิน พออยู่ มีความสงบ"

๓. เดินทางสายกลาง :

"ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมาก"

๔. มีภูมิคุ้มกัน :

"พยายามลดคนกลาง ลดค่าขนส่ง" (สหกรณ์)
"อุ้มชูให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้"
"ทั้งผู้ผลิตทั้งผู้บริโภคมีความสุข"

๕. มีเหตุผล :

"บางอย่างอาจดูฟุ่มเฟือย ถ้าจะทำก็สมควรที่จะทำ...
แต่ต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น"
"จะทำโครงการอะไร จะต้องนึกถึงอัตภาพและสิ่งแวดล้อม"

๖. คนดี :

"พอในความต้องการ มีความโลภน้อย
เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย"

๗. สามัคคี :

"ความคิดเห็นก็เหมือนกัน ความเพียงพอในความคิด
ก็คือแสดงความคิดเห็นของตนเอง ความเห็นของตัวเอง
และปล่อยให้คนอื่นพูดบ้าง อย่าทะเลาะกัน"
"ต้องสามัคคีกัน ต้องไม่ปัดขากันมากเกินไป"

(วันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙)

๓ องค์ประกอบของ "เศรษฐกิจพอเพียง" (๑)

๑. พึ่งพาตนเอง (อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ)

"พอมี พอกิน – เพียงนี้ก็พอ"

"อุ้มชูตัวเองให้พอเพียงกับตัวเอง"

"เรา (พอ) อยู่ได้ ไม่เดือดร้อน"

"โรงงานควรผลิตเองด้วยวัตถุดิบในประเทศ"

"ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยู่อย่างประหยัด"

ปี ๒๕๑๓ โครงการพัฒนาที่ดินหนองพลับ-กลัดหลวงตามพระราชประสงค์ จัดสรรที่ดินให้ ๖๕ ครอบครัว ครอบครัวละ ๒๕ ไร่ จ่ายค่าที่ดินไร่ละ ๒๕๐ บาท ใช้คืนภายใน ๑๒ ปี ค่าเช่าที่ดินไร่ละ ๑ บาท

- รัฐบาลช่วยขุดสระ โดยใช้เงินภาษี
- ควรใช้ของผลิตในประเทศ
- บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด
- ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย น้ำ ไฟ น้ำมัน (โรงพยาบาล โรงแรม รีสอร์ท โรงงาน ร้านอาหาร มหาวิทยาลัย ฯลฯ)
- แปรรูปผลิตผลครัวเรือน เช่น ถุงพลาสติกเหลือใช้ เครื่องจักสาน
- โรงงานควรสนับสนุนฝ่ายเกษตรกรรม
- อย่าส่งเสริมระบบให้สินบน วิ่งเต้น เส้น
- ให้รักศักดิ์ศรีของตนเอง เคารพตัวเอง มั่นใจในตนเอง

๒. พอประมาณ

"พอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเบื้องต้นก่อน...
จึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ"

(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗)

"ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหรา"

"ทำโครงการต้องทำด้วยความรอบคอบ อย่าตาโตเกินไป"

"พอประมาณตามอัตภาพ"

"พอมี พอกิน พออยู่ มีความสงบ"

"จะปฏิบัติร้อยเปอร์เซ็นต์ คงไม่ได้"

"เพียงครอบครัวละเศษหนึ่งส่วนสี่น่าจะพอ"

(แล้วค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ)

ประหยัด ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังทุน หากกู้ก็กู้พอเหมาะสม พอตัว เลือกลงทุนที่มีรายได้ที่แน่นอน อย่าให้ใหญ่เกินไป เสี่ยงเกินไป อย่าหวังให้รวยเร็วนัก เมื่อตั้งตัวแล้ว ค่อยขยายกิจการต่อไปตามลำดับ ควรทำบัญชีค่าใช้จ่ายประจำวัน สร้างตึกควรสร้างฐานให้มั่นคง

๓. เดินสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา)

"ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท"

"ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมาก"

"งานปรับได้ ยืดหยุ่นได้"

"ไม่รวย แต่ก็ไม่จน ไม่อดอยาก"

- มีอาหาร หรือผลิตผลหลายอย่าง กระจายทุน แรงงาน ผลิตผลต่างๆ ตลอดปี

- โรงงานใช้วัตถุดิบหลายอย่างจากหลายแหล่ง ถ้าจำเป็นต้องใช้ของนอก ก็ใช้ ถ้าจำเป็นต้องกู้ ก็ต้องกู้

๔. มีภูมิคุ้มกัน

"พยายามลดคนกลาง ลดค่าขนส่ง" ใช้ระบบสหกรณ์รวมกลุ่ม

"อุ้มชูให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้"

"ขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ตลอดชีวิต"

"รู้จักอดทน อดกลั้น"

"น้ำ คือชีวิต" *ผู้รู้ควรแก้ปัญหาเรื่องน้ำของประเทศ*

- ควรมีสระน้ำในแปลง ช่วยปรับตัวได้ในสภาพแล้ง และน้ำท่วม ลดโรค แมลงศัตรู

- มีความรู้ ความสามารถกับงานที่ทำพอสมควร

- พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ

- เลือกคนดี คนเก่งทำงาน

- อย่าแห่ทำตามกันโดยไม่มีความรู้และประสบการณ์

๕. มีเหตุผล

"บางอย่างอาจดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ แต่ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น"

"จะทำโครงการอะไรจะต้องนึกถึงอัตภาพและสิ่งแวดล้อม"

"เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของประเทศชาติ"

- การทำงานต้องใช้ความรู้ สติปัญญา สามารถเลือกทำงานได้ตามแผนงานและลำดับความสำคัญที่ถูกต้อง และสามารถปรับแผนงานได้เมื่อประสบปัญหา อุปสรรค

- พอใจในสิ่งที่มีอยู่ และที่ได้มาโดยชอบธรรม

- ติดตามความก้าวหน้าของบ้านเมืองและของโลกอยู่เสมอ

- งานบางอย่างทำเองไม่ได้ก็ต้องจ้างเอกชน / ผู้ชำนาญทำ แต่ต้องโปร่งใส

๖. เป็นคนดี

● พระราชทานพระบรมราโชวาทเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ของทุกปี

● พระบรมราโชวาท/พระราชทานปริญญาบัตร

"พอในความต้องการ มีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย"

"บำเพ็ญกรณียกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่องาน ต่อหน้าที่"

"ยึดมั่นศีลธรรมและความยุติธรรม"

"บำเพ็ญความดีด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์"

"ขยันหมั่นเพียร ต้องรู้จักตัวเอง ไม่อวดดี ไม่หลงตัว ไม่อวดเก่ง ไม่โอ้อวด รู้จักถ่อมตัว รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่พูดมาก พูดในวาระที่ควร พูดเพื่อปรับปรุงให้เป็นคนดี รู้จักเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อสังคมที่ดี เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ต้องหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมตลอดชีวิต"

คนไทยยังขาดคุณธรรมอยู่มาก ขาดตัวอย่างที่ดี มีค่านิยมที่ผิด ขาดผู้บรรยาย ขาดความโปร่งใส

๗. รู้ รัก สามัคคี

"ถือเอาความรัก ความสามัคคี ปรองดอง หันหน้าเข้าหากัน มองกันในทางที่ดี"

"ทำงานด้วยความคิด เห็นอกเห็นใจกัน"

"เมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน"

"ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน" (วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙)

"ความรู้เหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกัน ต้องปรึกษากัน (ใช้ปัญญา) อย่าเถียงกัน (ใช้อารมณ์) จะได้คำตอบ เพราะความจริงมีเพียงอย่างเดียว แต่ความเท็จมีหลายอย่าง"

- คนรวยช่วยคนจนบ้าง เสียภาษีบ้าง

- คนที่ได้รับประโยชน์ควรช่วยคนเสียประโยชน์บ้าง อย่าให้ฐานะต่างกันนัก (คณะต่างๆ)

- เกษตรกร เพื่อนบ้าน ต้องแลกเปลี่ยนอาหารกันบ้าง

- มีความผูกพันกับสังคมรอบด้าน

***<u>หมายเหตุ</u>** ข้อความที่อยู่เหนือเส้นของแต่ละข้อเป็น "พระราชดำรัส" ข้อความที่อยู่ใต้เส้น เป็นการขยายผลเพิ่มเติมของผู้บรรยาย*

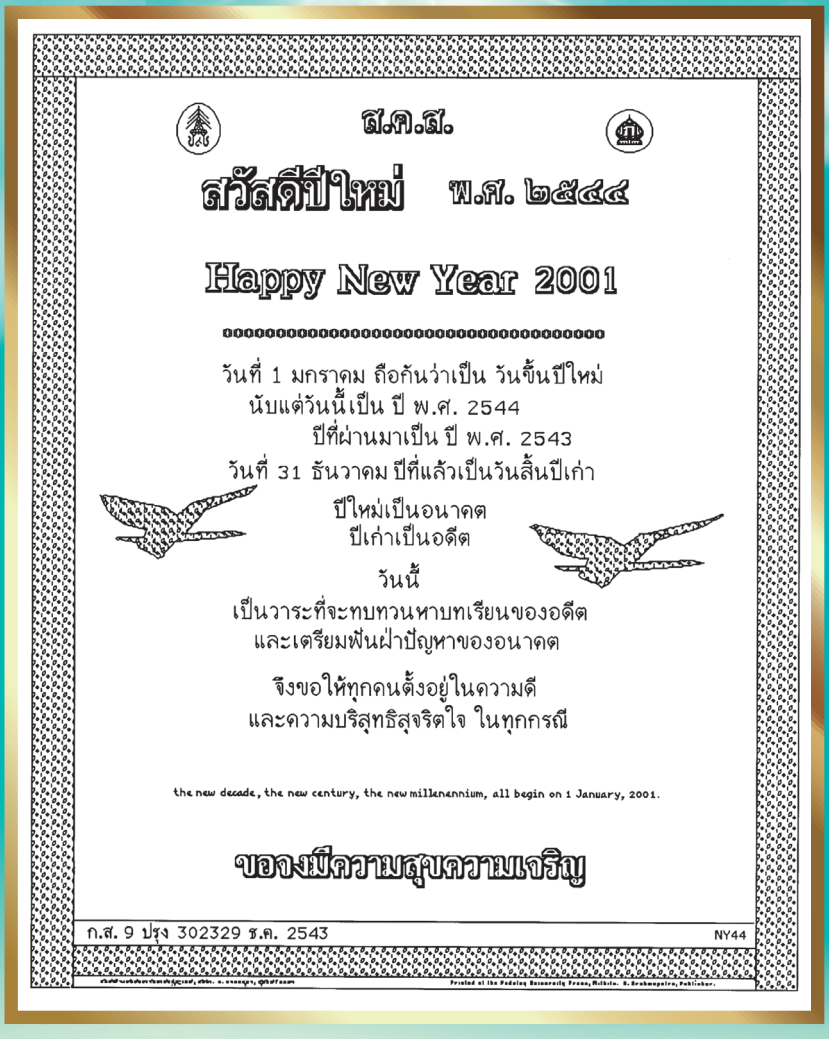

ส.ค.ส.

สวัสดีปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๔

Happy New Year 2001

วันที่ 1 มกราคม ถือกันว่าเป็น วันขึ้นปีใหม่
นับแต่วันนี้เป็น ปี พ.ศ. 2544
ปีที่ผ่านมาเป็น ปี พ.ศ. 2543
วันที่ 31 ธันวาคม ปีที่แล้วเป็นวันสิ้นปีเก่า
ปีใหม่เป็นอนาคต
ปีเก่าเป็นอดีต
วันนี้
เป็นวาระที่จะทบทวนหาบทเรียนของอดีต
และเตรียมฟันฝ่าปัญหาของอนาคต

จึงขอให้ทุกคนตั้งอยู่ในความดี
และความบริสุทธิสุจริตใจ ในทุกกรณี

the new decade, the new century, the new millenennium, all begin on 1 January, 2001.

ขอจงมีความสุขความเจริญ

ก.ส. 9 ปรุง 302329 ธ.ค. 2543 NY44

(ส.ค.ส. พระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ ปี ๒๕๔๔)

"เกษตรกร เพื่อนบ้าน
ต้องแลกเปลี่ยนอาหาร
กันบ้าง"

ตัวอย่าง

๑. ทฤษฎีใหม่ - ทำให้คนต่างจังหวัดมาทำงานในกรุงเทพฯ น้อยลง ลดความเสี่ยงในการเดินทาง เป็นตัวอย่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. ลดค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และปุ๋ย

๒.๑ ห้องน้ำ ปิด-เปิดไฟโดยอัตโนมัติ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

๒.๒ เว้นการใช้ลิฟต์บ้าง ใช้บันไดบางเวลา (กรมวิชาการเกษตร)

๒.๓ ลดการใช้น้ำโถปัสสาวะชายบางเวลา (ร้านพะยอม)

๒.๔ หมุนเวียนใช้น้ำในโรงพยาบาล โรงแรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เช่น ศิริราช, คาบานาชุมพร, คำแสดรีสอร์ท กาญจนบุรี)

๒.๕ หมุนเวียนการใช้อินทรียวัตถุ ใบไม้แห้ง ใบไม้สด กิ่งไม้ของรีสอร์ท

๒.๖ EGAT : ปกติคนไทยตั้งเครื่องปรับอากาศที่อุณหภูมิ ๒๕ องศาเซลเซียส หากพร้อมใจกันเพิ่มเป็น ๒๗ องศาเซลเซียส จะทำให้ค่าไฟฟ้าทั้งประเทศลดลง ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของค่าไฟฟ้าทั้งประเทศ (๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท)

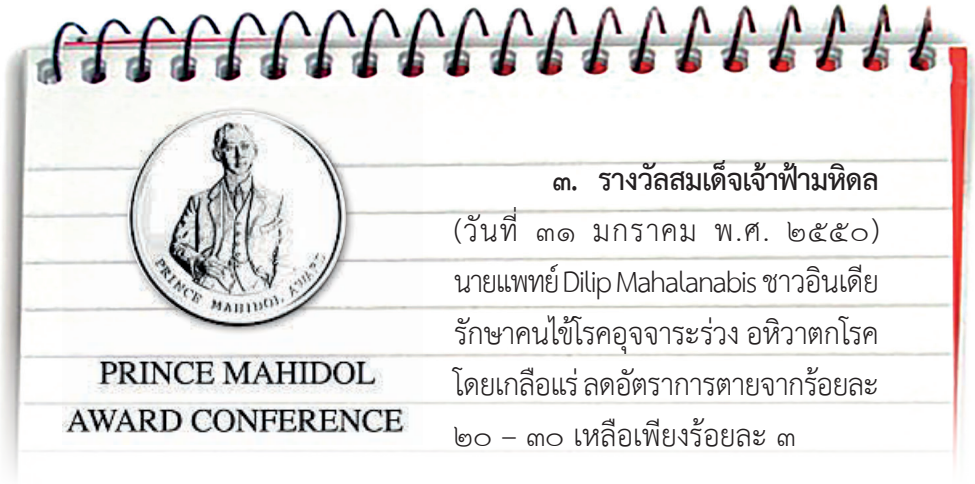

๓. รางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหิดล

(วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐) นายแพทย์ Dilip Mahalanabis ชาวอินเดีย รักษาคนไข้โรคอุจจาระร่วง อหิวาตกโรค โดยเกลือแร่ ลดอัตราการตายจากร้อยละ ๒๐ – ๓๐ เหลือเพียงร้อยละ ๓

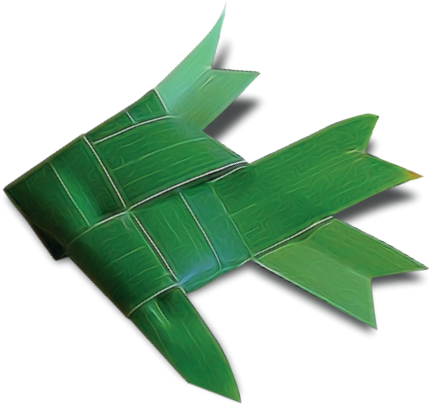

๔. การประดิษฐ์ของเหลือใช้ เอาหมวก เสื้อของนายแพทย์และพยาบาลมาทำกล่องเก็บความเย็นและความร้อน (Thermos) ทำของจักสานจากทางมะพร้าว เศษของเหลือใช้ต่างๆ ทำของชำร่วย

- ควรทำสถานที่ตัวอย่างของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น แปลงเกษตร โรงแรม/รีสอร์ท โรงพยาบาล โรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ราชการ
- กรมประมงแนะเศรษฐกิจพอเพียง ไม่จับปลาในฤดูวางไข่
- การรักษาตัวเองให้สุขภาพดี ไม่เจ็บป่วย ไม่ประสบอุบัติเหตุ เพื่อประหยัดงบประมาณของส่วนรวม

๕. “คนดี” และ “รู้รักสามัคคี”

๕.๑ พระราชทานพระบรมราโชวาท เนื่องในโอกาสต่างๆ และพระราชทานคำอวยพรปีใหม่ ผ่าน ส.ค.ส. พระราชทาน ตั้งแต่ปีใหม่ ๒๘ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๕๘)

๕.๒ พระราชทานปริญญาบัตร ๔๓ ปี (พ.ศ. ๒๔๙๔ – ๒๕๑๗ และ ๒๕๓๔ – ๒๕๔๑)

๕.๓ วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระราชทานพระบรมราโชวาท วันที่ ๔ ธันวาคม ของทุกปี

๕.๔ วันสวนสนามทหารรักษาพระองค์

๔ องค์ประกอบของ "เศรษฐกิจพอเพียง" (๒)

๑. พึ่งตนเอง
๒. พอประมาณ
๓. เดินสายกลาง
๔. มีภูมิคุ้มกัน
๕. มีเหตุผล
๖. เป็นคนดี
๗. มีความสามัคคี

๑. พึ่งตนเอง (อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ) ให้ช่วยตนเองได้ ไม่รอรับความช่วยเหลือจากรัฐอยู่เสมอ ใช้ความสามารถของตนเอง

- ต้องเรียนรู้ หาประสบการณ์ ประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดงบประมาณ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้อย่างมีเหตุมีผล อย่าฟุ่มเฟือย อย่าฟุ้งเฟ้อ
- พยายามใช้ของที่มีอยู่แล้ว ของที่ผลิตได้เอง หรือผลิตในประเทศ บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล
- มั่นใจในตัวเอง ยืนได้ด้วยตัวเอง แต่ถ้าจำเป็นต้องกู้ยืม ก็ทำได้ แต่ต้องมีเหตุมีผล
- รักศักดิ์ศรีของตัวเอง เลิกระบบฝาก ระบบเส้น
- ปลูกพืชอาหารแบบผสมผสาน
- ขุดสระน้ำ
- ปลูกต้นไม้ ไม้ยืนต้น
- อย่าเผาต้นไม้ หรือเศษจากต้นไม้ ให้แปรรูป หรือทำปุ๋ยอินทรีย์
- ประหยัดการใช้ปัจจัยสี่

๑) อาหาร : บริโภคของที่จำเป็นแก่ร่างกาย ของที่ผลิตเอง ลดการบริโภคเนื้อสัตว์ ลดการไปซื้อกับข้าวจากที่ไกลบ้าน

๒) เชื้อเพลิง : ลดการใช้เชื้อเพลิงจากน้ำมันจากซากพืชใต้ดิน ลดการใช้รถยนต์ จักรยานยนต์ หรือเครื่องทุ่นแรง ใช้จักรยาน เรือ หรือขึ้นรถโดยสารสาธารณะ

๓) น้ำ : แยกน้ำบริโภคกับน้ำอุปโภค น้ำเพื่อการเกษตร น้ำที่ใช้ซักผ้า ล้างถ้วยชาม อาบน้ำ ควรผ่านกรรมวิธีให้สะอาด ก่อนนำไปใช้เพื่อการเกษตร หรือทิ้งลงไปในลำน้ำสาธารณะ

๔) ไฟฟ้า : ลดการใช้ให้น้อยลง โดยเฉพาะเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เครื่องปรับอากาศ พัดลม ไฟแสงสว่าง เตารีด ฯลฯ เมื่อไม่ใช้ให้ถอดปลั๊กหรือปิดสวิตช์

๕) กระดาษ : ใช้อย่างประหยัด อย่าเผา ลดการใช้ถุงพลาสติก

๖) บ้านและการวางของในบ้าน : ควรทำให้โปร่งลมพัดผ่านได้

๗) ขยะ : ไม่เผา แยกประเภท นำไปขาย ฝังกลบหรือเผาเฉพาะที่เป็นอินทรียวัตถุ

๘) สุขภาพและอนามัย : รักษาสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ อย่าหาโรคมาใส่ตัว เป็นต้น

๒. พอประมาณ

- ประเทศกำลังพัฒนา ค่อนข้างยากจน ขาดทรัพยากรธรรมชาติ เชื้อเพลิง แร่ธาตุ เคยมีทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำสมบูรณ์ แต่การบริหารจัดการไม่ดีถูกทำลายไปมาก

- มีประชากรมาก จึงต้องรู้จักพัฒนาให้มีความรู้ รู้จักการวางแผน การปฏิบัติที่ดีตามลำดับความสำคัญ ตามกำลังคน และตามกำลังเงินที่มีตามอัตภาพ งานใดที่ขาดงบประมาณก็วางแผนต่อยอดในอนาคต เลือกใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือทุ่นแรงที่เหมาะสม อย่าให้เกินฐานะเกินความจำเป็น

- “พอมี พอกิน พออยู่ มีความสงบ” “ในระยะแรกทำได้ครอบครัวละเศษหนึ่งส่วนสี่ก็น่าจะพอ” เมื่อวางพื้นฐานมั่นคงแล้วจึงค่อยขยายตัว (กิจการ) ต่อไปตามลำดับ

- ไม่ควรใช้ปัจจัยดำรงชีวิตที่ราคาสูง หากมีของที่ผลิตได้ภายในประเทศควรใช้

- การปลูกพืช หากลดการไถพรวนให้น้อยลง ลดการใช้สารเคมีลง จะลดการปลดปล่อยก๊าซมีเทน และไนโตรเจนออกไซด์

๓. เดินสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา)

- ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมาก ไม่รวยเกินไป ไม่จนเกินไป ไม่สุขเกินไป ไม่ทุกข์เกินไป ไม่ตระหนี่เกินไป ไม่ฟุ่มเฟือยเกินไป

- อย่าตั้งความหวังของผลงานให้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่คาดไว้นัก แต่ต้องทำงานตามหลักการและวิธีที่กำหนดไว้ หากผลงานไม่ตรงตามที่คาดหวังไว้ ต้องยอมรับสภาพความเป็นจริง และปรับแผนงานได้ในอนาคต

- ต้องมีความซื่อตรงกับงาน ยึดหลักความถูกต้อง เป็นธรรม

- ไม่ยึดหลักวิชาสมัยใหม่เกินไปนัก เช่น ระหว่างหนังสือกับ IT คนสูงอายุกับเด็ก คนชนบทกับคนกรุง คนจนกับคนรวย อย่าให้แตกต่างหรือมีช่องว่างต่างกันมากนัก

- การประกอบกิจกรรมใด เช่น การผลิตอาหาร ควรปลูกพืชหลายๆ อย่างผสมผสานกันเป็นการกระจายทุน กระจายแรงงาน มีงานทำตามกำลังตลอดปี ทำให้เกิดความสมดุล ศัตรูพืชก็จะน้อยลง ใบพืชเขียวสดดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ตลอดปี ลดการเผาเศษพืช ปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์น้อยลง แต่ผลิตออกซิเจนและความชุ่มชื้นเพิ่มขึ้น

(ส.ค.ส. พระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๖)

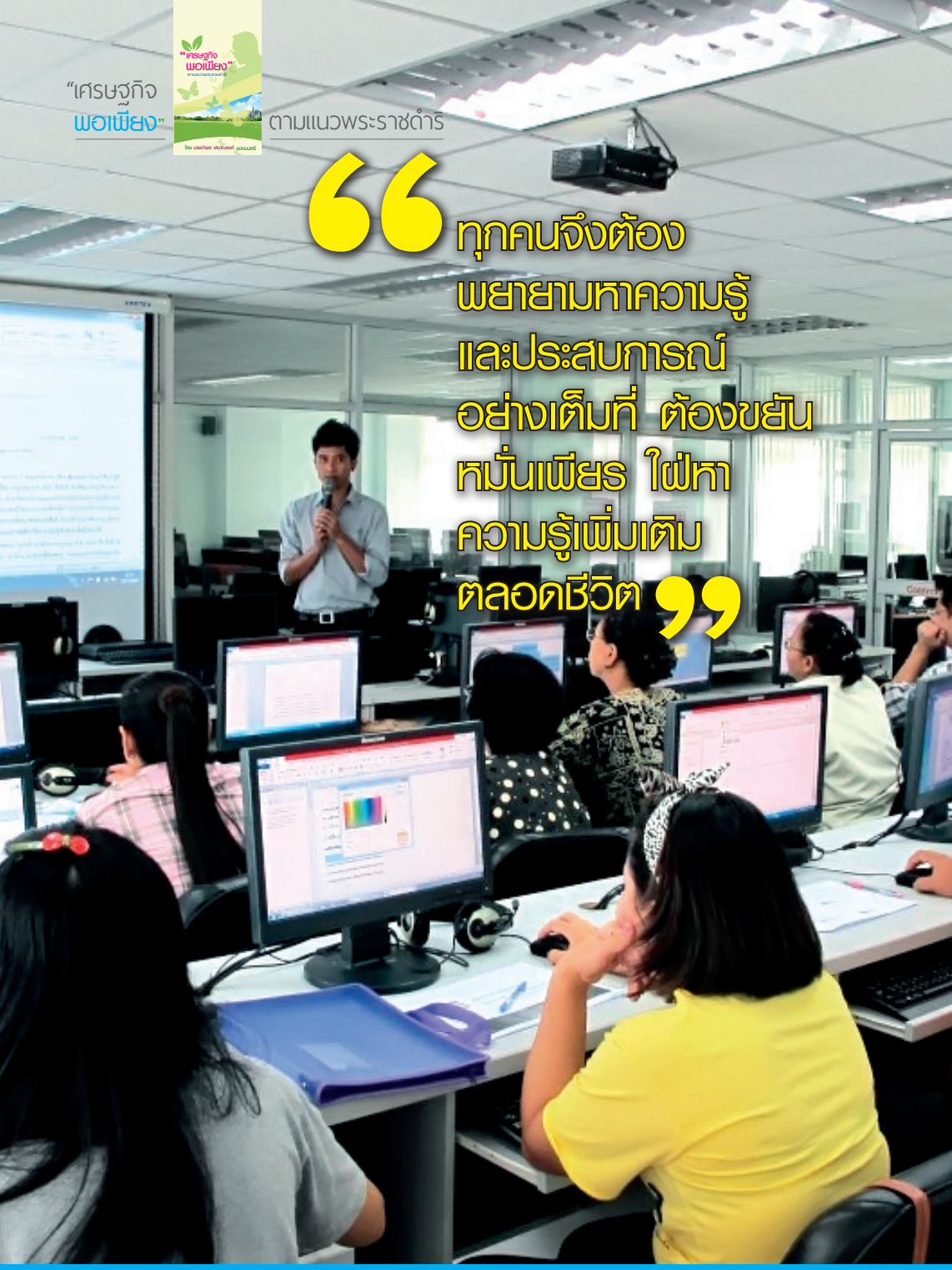

"ทุกคนจึงต้อง
พยายามหาความรู้
และประสบการณ์
อย่างเต็มที่ ต้องขยัน
หมั่นเพียร ใฝ่หา
ความรู้เพิ่มเติม
ตลอดชีวิต"

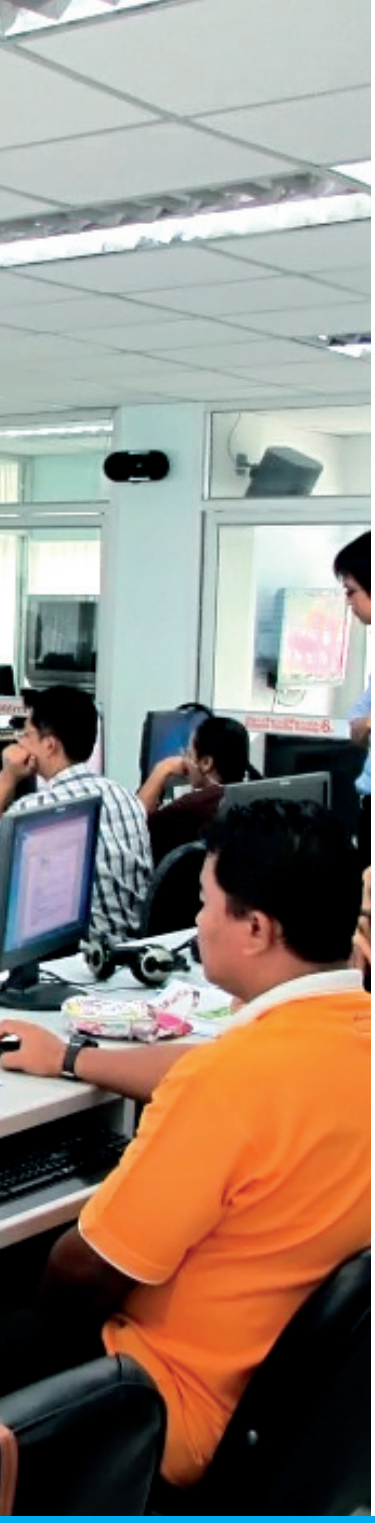

๔. มีภูมิคุ้มกัน จะต้องมีความรู้พื้นฐาน ประสบการณ์ และมีความฉลาดพอสมควร ซึ่งแต่ละคนอาจมีไม่เท่ากัน เพราะมีความหลากหลายทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่างกัน โอกาสที่จะเรียนรู้จึงไม่เหมือนกัน ภูมิคุ้มกันแต่ละคนจึงไม่เท่ากัน

ดังนั้น ทุกคนจึงต้องพยายามหาความรู้และประสบการณ์อย่างเต็มที่ ต้องขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมตลอดชีวิต ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มากจะต้องช่วยผู้ที่ยังด้อยกว่า

ตัวอย่างของภูมิคุ้มกัน :

๑. ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี
๒. มีความรู้และประสบการณ์
๓. มีเงินสำรอง
๔. มีอาหารและน้ำสำรอง
๕. มีชื่อเสียง (credit)

พื้นที่เกษตรกรรมในไร่นาจะมีการขุดสระน้ำเพิ่มขึ้น กระจายอยู่ทั่วไป ทำให้พืชลดความเสียหายเมื่อเกิดภาวะแห้งแล้ง และช่วยเพิ่มการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์มากขึ้น และเกิดความชุ่มชื้นของพื้นที่

ทรัพยากรน้ำบนบกมีเพียงร้อยละ ๒ ของพื้นที่น้ำโลก ช่วยดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ได้ไม่มาก แต่ช่วยการดำรงชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และพืชผล ช่วยการเกษตร การอุตสาหกรรม และอาจนำมาใช้เป็นพลังงานผลิตไฟฟ้าได้แทนน้ำมันและถ่านหิน

๕. มีเหตุผล การทำงานต้องใช้ความรู้ สติปัญญา และประสบการณ์ รู้จักเลือกวิธีทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ให้เหมาะสมกับสภาพตัวเอง งบประมาณ และสิ่งแวดล้อม หากไม่รู้ ให้ถามผู้ที่รู้ได้อ่านจากตำราได้ ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีได้จากสื่อ ข้อมูลและข่าวสาร อย่าเก่งคนเดียว งานบางอย่างอาจมากเกินกำลัง อาจจ้างผู้ช่วยได้ เช่น รู้จักปลูกพืชผสมผสานที่เหมาะสม ว่าควรปลูกพืชชนิดใดบ้างจึงจะอยู่ร่วมกันได้ บางอย่างมีใบใหม่เขียวสดตลอดปี เช่น สัก ยางนา เต็ง รัง เป็นต้น ควรปลูกบ้าง หากอยู่ใกล้ป่า ควรฟื้นฟูป่าหรือปลูกป่า โดยปล่อยให้ฟื้นตัวเอง ไม่รังแกป่า ไม่ตัดต้นไม้มากเกินไป อย่าปอกเปลือกป่า หรือดิน เมื่อปลูกป่าควรใช้พืชท้องถิ่นที่บริโภคได้ ใช้ประโยชน์ทางก่อสร้างได้และใช้เป็นเชื้อเพลิงได้ และควรปลูกไม้ยืนต้นที่มีดอกบนภูเขา เพื่อให้เมล็ดแพร่พันธุ์ได้รวดเร็ว

รู้จักสาเหตุของภาวะโลกร้อนและแนวทางป้องกัน และลดความรุนแรง เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของส่วนรวมและประเทศชาติ

(ส.ค.ส. พระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗)

๖. เป็นคนดี ข้อ ๑ – ๕ ทำให้เป็นคนเก่งแล้วต้องเป็นคนดีด้วย ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตัวเอง ต่อหน้าที่ และต่อสังคม มีคุณธรรม มีจรรยาบรรณ ขยันหมั่นเพียร ต้องรู้จักตัวเอง ไม่ลืมตัว ไม่อวดเก่ง อวดดี อวดตัว รู้จักถ่อมตัว รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่พูดมาก พูดในวาระที่ควรพูด ไม่มีความโลภมาก รู้จักเสียสละทำงานเพื่อประโยชน์แก่สังคม แก่ประเทศชาติ ต้องหาความรู้และประสบการณ์ตลอดชีวิต หัวหน้าจะต้องมีความเป็นธรรมและยุติธรรม

รู้

รู้สภาพบ้านเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

รู้จักรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์ธรรมชาติ ปลูกต้นไม้ ลดการตัดต้นไม้ ลดการเผาป่า ไม่ผลิตขยะ ลดการเผาขยะ และลดการทำน้ำเสีย ลดการใช้ไม้ป่า อาหารป่า

หากทำอุตสาหกรรม ควรลดการทำลายภูเขา ทำลายป่าดงดิบ ป่าชายเลน ประหยัดการใช้เชื้อเพลิง

สำหรับหน่วยราชการที่รับผิดชอบพื้นที่ จะต้องมีมาตรการรักษาภูเขา แหล่งน้ำ ป่าบก ป่าชายเลน ชายทะเล และภูมิทัศน์ต่างๆ ด้วย ลดการสร้างอนุสาวรีย์เพื่อตัวเอง หรือหารายได้จากการทำลายธรรมชาติดังกล่าว

รัก

รักงาน รักเพื่อนร่วมงาน รักบ้านเมือง

สามัคคี

๗. มีความสามัคคี

“ถือเอาความรัก ความสามัคคี ปรองดองกัน หันหน้าเข้าหากัน”

“ทำงานด้วยความเห็นอกเห็นใจกัน และทำด้วยความขยันหมั่นเพียร”

“บริหารจัดการให้เป็น การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน” พบปะ ประชุม แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันบ่อยๆ และเสรี (วิสฺสาส ปรมา ญาติ)

“ความรู้อาจเหมือนกัน แต่ความเห็นอาจต่างกัน ต้องปรึกษากัน (โดยปัญญา) อย่าเถียงกัน (โดยใช้อารมณ์) จะได้คำตอบ เพราะความจริงมีอย่างเดียว แต่ความเท็จมีหลายอย่าง”

รักษาความสามัคคี ทั้งระดับบุคคลในครอบครัว และเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือกันในการประกอบอาชีพ และร่วมสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต เช่น แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม ป่าชุมชน ตลอดทั้งสหกรณ์ต่าง ๆ

(วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐)

๕

แนวทางการนำปรัชญา

"เศรษฐกิจ พอเพียง" ไปประยุกต์

ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปถ่ายทอดประยุกต์ และขับเคลื่อนแก่ประชาชนชาวไทยทุกระดับชั้น อาชีพ และวัย รวมถึงการใช้สื่อประเภทต่างๆ เช่น การบรรยาย การอบรม บทความวิทยุ โทรทัศน์ เพลงสากล เพลงพื้นเมือง และการแสดงประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก แต่จากการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน พบว่าส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก จนถึงไม่เข้าใจเลย แสดงว่าวิธีการถ่ายทอดความรู้ประเภทต่างๆ ตลอดจนการบรรยายของวิทยากรหลายท่านยังไม่ถูกต้องหรือเหมาะสมเท่าที่ควร จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงด้วยวิธีการหลายอย่าง เช่น มีการ

ประชุมหารือกันระหว่างวิทยากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำวิธีการถ่ายทอด ประยุกต์ให้ถูกต้องขึ้น ต้องมีการค้นหาหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีวิธีการปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างตรงตามแนวคิด เพื่อให้เป็นตัวอย่าง และวิทยากรหลายท่านจะต้องกลับไปศึกษาและพิจารณาพระราชกรณียกิจ และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงบำเพ็ญปฏิบัติมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๔ ตามสาขาวิชาและอาชีพต่าง ๆ ของประชาชน ตามลำดับของกาลเวลา ดังนี้

๑ การสาธารณสุข การแพทย์

๒ อาหารของประชาชน เช่น ข้าว ปลา นม ผัก ผลไม้ และสัตว์เล็ก เป็นต้น

๓ อาชีพและการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นทุกภาค และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ น้ำ ป่าไม้ ดิน และสิ่งแวดล้อม

๔ การศึกษา

๔ เศรษฐกิจ

๖ สังคม

๓ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
พลังงานและสิ่งแวดล้อม

๒ เทคโนโลยีสารสนเทศ
และนิเทศศาสตร์

๑ อื่น ๆ

"วิทยากรจะต้องนำองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงที่คนเข้าใจไปประยุกต์กับอาชีพและงานต่าง ๆ"

วิทยากรจะต้องนำองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงที่คนเข้าใจไปประยุกต์กับอาชีพและงานต่างๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษา ภาคธุรกิจ และอุตสาหกรรม นักวิจัย นักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักพัฒนาพลังงานทดแทน นักสังคมและจิตวิทยา นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้นำชุมชนท้องถิ่น พนักงานในสังกัดกรุงเทพมหานคร ครูและโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร นิสิตปริญญาโทและหัวหน้ากลุ่มประชาชนที่สุพรรณบุรี สระแก้ว อุตรดิตถ์ และชลบุรี กรมส่งเสริมสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และนักพันธุศาสตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรมีการทำการวิจัยรวบรวมพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ จนถึงปัจจุบัน โดยแยกออกเป็นแต่ละปี (๖๙ ปี) และกิจกรรมภายในแต่ละปี (๘ กิจกรรมหลัก) และมีสรุปผลงานของกิจกรรมแต่ละเรื่อง โดยเฉพาะแนวทาง **“เศรษฐกิจพอเพียง”** เพื่อให้วิทยากรผู้บรรยายและประชาชนที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

๖ การประยุกต์ "เศรษฐกิจพอเพียง" (และเกษตรทฤษฎีใหม่) ไปยังกิจกรรมต่าง ๆ

๑. การพัฒนาคนและพัฒนาองค์กรบนรากฐานความพอเพียง

๑) พึ่งตนเอง (อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ)

- ต้องเรียนรู้หาประสบการณ์ ประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดงบประมาณ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้อย่างมีเหตุมีผล อย่าฟุ่มเฟือย อย่าฟุ้งเฟ้อ
- พยายามใช้ของที่มีอยู่แล้ว ของที่ผลิตได้เอง หรือผลิตในประเทศ บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล
- มั่นใจในตนเองยืนได้ด้วยตัวเอง แต่ถ้าจำเป็นต้องกู้ยืมทำได้แต่ต้องมีเหตุผล
- รักศักดิ์ศรีของตนเอง เลิกระบบฝาก ระบบเส้น

เกษตรทฤษฎีใหม่

๒) พอประมาณ

- ประเทศกำลังพัฒนาค่อนข้างยากจน ขาดทรัพยากรธรรมชาติ เชื้อเพลิง แร่ธาตุ เคยมีทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำสมบูรณ์ แต่การบริหารจัดการไม่ดี ถูกทำลายมาก

- มีประชาชนมากจึงต้องรู้จักพัฒนาให้มีความรู้ รู้จักการวางแผน การปฏิบัติที่ดีตามลำดับความสำคัญ ตามกำลังคน ตามกำลังเงินที่มีตามอัตภาพ

- งานใดที่ขาดงบประมาณก็วางแผนต่อยอดในอนาคต เลือกใช้เทคโนโลยี และเครื่องมือทุ่นแรงที่เหมาะสม อย่าให้เกินฐานะเกินความเป็นจริง

- "พอมี พอกิน พออยู่ มีความสงบ" "ในระยะแรกทำได้ครอบครัวละเศษหนึ่งส่วนสี่ก็น่าจะพอ" เมื่อวางพื้นฐานมั่นคงแล้วจึงค่อยขยายตัว (กิจการ) ต่อไปตามลำดับ

๓) เดินทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา)

- ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่สุดโต่ง ไม่โลภมาก ไม่รวยเกินไป ไม่จนเกินไป ไม่สุขเกินไป ไม่ทุกข์เกินไป ไม่ตระหนี่เกินไป ไม่ฟุ่มเฟือยเกินไป

- อย่าตั้งความหวังของผลงานให้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่คาดไว้นัก

- แต่ต้องทำงานตามหลักการและวิธีการที่กำหนดไว้ หากผลงานไม่ตรงตามที่คาดหวังไว้ ต้องยอมรับสภาพความเป็นจริง และปรับแผนงานได้ในอนาคต

- ต้องมีความซื่อตรงกับงาน ยึดหลักความถูกต้อง เป็นธรรม

- ไม่ยึดหลักวิชาสมัยใหม่เกินไปนัก เช่น ระหว่างหนังสือกับ IT คนสูงอายุกับเด็ก คนชนบทกับคนกรุง คนจนกับคนรวย อย่าให้แตกต่างหรือมีช่องว่างต่างกันมากนัก

๔) มีภูมิคุ้มกัน

จะต้องมีความรู้พื้นฐาน ประสบการณ์และมีความฉลาดพอสมควร ซึ่งแต่ละคนอาจมีไม่เท่ากันเพราะมนุษย์มีความหลากหลายทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่างกัน โอกาสที่จะเรียนรู้จึงไม่เหมือนกัน ดังนั้น ภูมิคุ้มกันแต่ละคนจึงไม่เหมือนกัน ดังนั้น ทุกคนจึงต้องพยายามหาความรู้และประสบการณ์อย่างเต็มที่ ต้องขยันหมั่นเพียรใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมตลอดชีวิต

ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มากจะต้องช่วยผู้ที่ยังด้อยกว่า

“ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มาก จะต้องช่วยผู้ที่ยังด้อยกว่า”

๕) มีเหตุผล

การทำงานต้องใช้ความรู้ สติปัญญา และประสบการณ์ รู้จักเลือกวิธีทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ให้เหมาะสมกับสภาพตัวเอง งบประมาณ และสิ่งแวดล้อม หากไม่รู้ให้ถามผู้ที่รู้ได้ อ่านจากตำราได้ ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี ได้จากสื่อ ข้อมูล และข่าวสาร อย่าเก่งคนเดียว งานบางอย่างอาจมากเกินกำลัง อาจจ้างผู้ช่วยได้

เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของส่วนรวมและประเทศชาติ

(ส.ค.ส. พระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘)

๖) เป็นคนดี

ข้อ ๑ - ๕ ทำให้เป็นคนเก่งแล้วต้องเป็นคนดีด้วย ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ต่อหน้าที่ และต่อสังคม มีคุณธรรม มีจรรยาบรรณ ขยันหมั่นเพียร “ต้องรู้จักตัวเอง ไม่ลืมตัว ไม่อวดเก่ง อวดดี อวดตัว รู้จักถ่อมตัว รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่พูดมาก พูดในวาระที่ควรพูด ไม่มีความโลภมาก รู้จักเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์แก่สังคม แก่ประเทศชาติ ต้องหาความรู้และประสบการณ์ตลอดชีวิต”

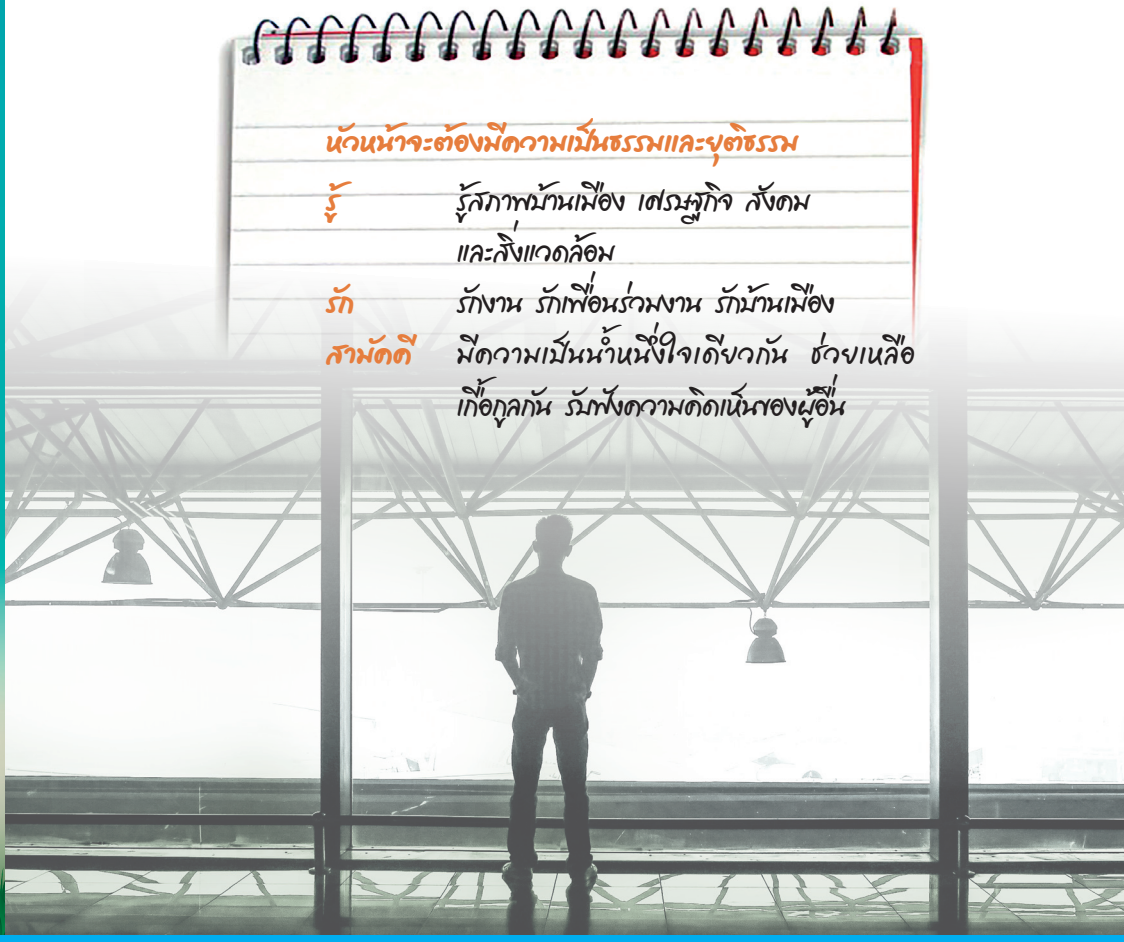

๗) มีความสามัคคี

"ถือเอาความรัก ความสามัคคี ปรองดองกัน หันหน้าเข้าหากัน"

"ทำงานด้วยความเห็นอกเห็นใจกัน และทำด้วยความขยันหมั่นเพียร"

"มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน"

"บริหารจัดการให้เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน" พบปะ ประชุม แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันบ่อยๆ และเสรี (วิสฺสาส ปรมา ญาติ)

"ความรู้อาจเหมือนกัน แต่ความเห็นอาจต่างกัน ต้องปรึกษากัน (โดยปัญญา) อย่าเถียงกัน (โดยใช้อารมณ์) จะได้คำตอบ เพราะความจริงมีอย่างเดียว แต่ความเท็จมีหลายอย่าง"

(วันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐)

๒. แนวทางปฏิรูปอุดมศึกษาบนรากฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑) พึ่งตนเอง (อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ) ตั้งงบประมาณที่ประหยัด สมเหตุสมผล ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ใช้ประโยชน์จากของที่มีอยู่ให้มากที่สุด ขอคำแนะนำจากผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ได้

๒) พอประมาณ ค่อยทำตามกำลังกาย กำลังทุน ค่อยเป็นค่อยไป จากงานที่ไม่มากไม่น้อยเกินไป ด้วยวิธีการที่ง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน

หากจะกู้ยืมเงิน ก็ให้นำมาใช้ในการลงทุนที่มีผลตอบแทนแน่นอน ไม่ฟุ่มเฟือย เมื่อกิจการมีพื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติงานได้ดีแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญตามลำดับไป

๓) เดินทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ประพฤติตนไม่ให้สบายเกินไป ไม่ให้ลำบากเกินไป ปรับปรุงได้ ยืดหยุ่นได้ ยึดหลักความถูกต้อง เป็นธรรม ไม่ยึดหลักท้องถิ่นเกินไป ไม่ยึดหลักวิชาการสมัยใหม่เกินไป หนังสือกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เด็กกับคนสูงอายุ

๔) มีภูมิคุ้มกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์พอสมควร ทันคน รู้จักงานที่ทำอย่างแท้จริง เป็นคนดี มีความมั่นใจในตัวเอง รักศักดิ์รักศรีของตัวเอง เพื่อป้องกันและต่อสู้ศัตรูภายในและจากภายนอก

"ก่อนทำงานใดรู้จัก
การทำตามลำดับ
ความสำคัญ และ
ตามแผนงาน"

๕) มีเหตุผล การมีกิจการหลายอย่างทำให้ต้องใช้ความรู้ สติปัญญา พิจารณาตามเหตุตามผล ก่อนทำงานใดรู้จักการทำตามลำดับความสำคัญ และตามแผนงาน

ติดตามการเปลี่ยนแปลงของไทยและโลกให้ทันเหตุการณ์ จากสื่อต่างๆ อยู่เสมอ ทุกด้าน ทุกมุม รับฟังความเห็นจากคนอื่นบ้าง อย่าเก่งคนเดียว

๖) รักความสามัคคี ประชุมกันบ่อยๆ (วิสฺสาส ปรมา ญาติ) พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอระหว่างคณะผู้ทำงานกับประชาชนภายนอก เข้ากับคนได้ทุกระดับ รู้จักแยกแยะความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด ความถูกต้อง พยายามชักนำคนไม่ดี ดีน้อย ให้เป็นคนดี ผู้ใหญ่ต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ดูแลผู้หญิงและเด็ก อย่าทอดทิ้งคนสูงอายุและคนป่วย

๗) เป็นคนดี มีศีลธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน อดกลั้น มีความเพียร มานะ ประหยัด ละเว้นอบายมุขทุกประเภท (เหล้า หวย การพนัน ยาเสพติด ฯลฯ) ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด **"ใจเย็น ไม่พูดมาก ฟังคนอื่นบ้าง อย่าทะเลาะกัน อย่าทำให้เพื่อนบ้านเดือดร้อน"** รู้จักสภาพของงานที่ทำ รู้วัตถุประสงค์ของงานที่ทำอย่างดี (ทำเอง หรือจ้างทำ) เป็นข้าราชการ หรือนักธุรกิจ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักการอนุรักษ์

(วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙)

๓. การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑) พึ่งพาตนเอง

ตั้งงบประมาณที่ประหยัด สมเหตุสมผล ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล ไม่ฟุ่มเฟือย โปร่งใส เช่น หมุนเวียนการใช้น้ำ ไม่ใช้น้ำประปารดสนาม นำน้ำที่ใช้แล้วมาเปลี่ยนคุณสมบัติเพื่อใช้รดต้นไม้ ประหยัดการใช้ไฟฟ้า ลดการใช้รถยนต์ให้น้อยลง หรือประหยัดด้านอื่นๆ ฯลฯ

๒) พอประมาณ

ตั้งงบประมาณให้ประหยัด วางแผนให้เหมาะสมกับกำลังคนและครุภัณฑ์ แต่ถ้าผู้บริหารมีนโยบายต้องการผลงานปริมาณสูงกว่ากำลังคน และครุภัณฑ์ ก็ต้องจ้างเอกชน โดยบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เลือกคนดีและเก่งมารับผิดชอบ อย่าให้มีการทุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวง ใช้จ่ายในขอบเขตของงบประมาณที่มี

๓) เดินทางสายกลาง

ตั้งงบประมาณสายกลาง ไม่ว่าจะทำเองหรือจ้างทำ อย่าสุดโต่งข้างใดข้างหนึ่ง ปรับปรุงได้อย่าเอาหัวชนฝา ยึดที่ความถูกต้อง การทำงานที่ใช้งบประมาณสูง ปริมาณงานมาก ต้องเลือกคนดีหลายๆ คนมาช่วยทำงาน หลายหัวคิดดีกว่าหัวคิดเดียว

งานบางอย่างที่ใช้งบประมาณและต้องการผลงานสูงกว่าขีดความสามารถของหน่วยงาน การพิจารณาออกแบบ วางแผนเพื่อจ้างเอกชนที่มีความคล่องตัว และมีขีดความสามารถต้องมีความเพียงพอ

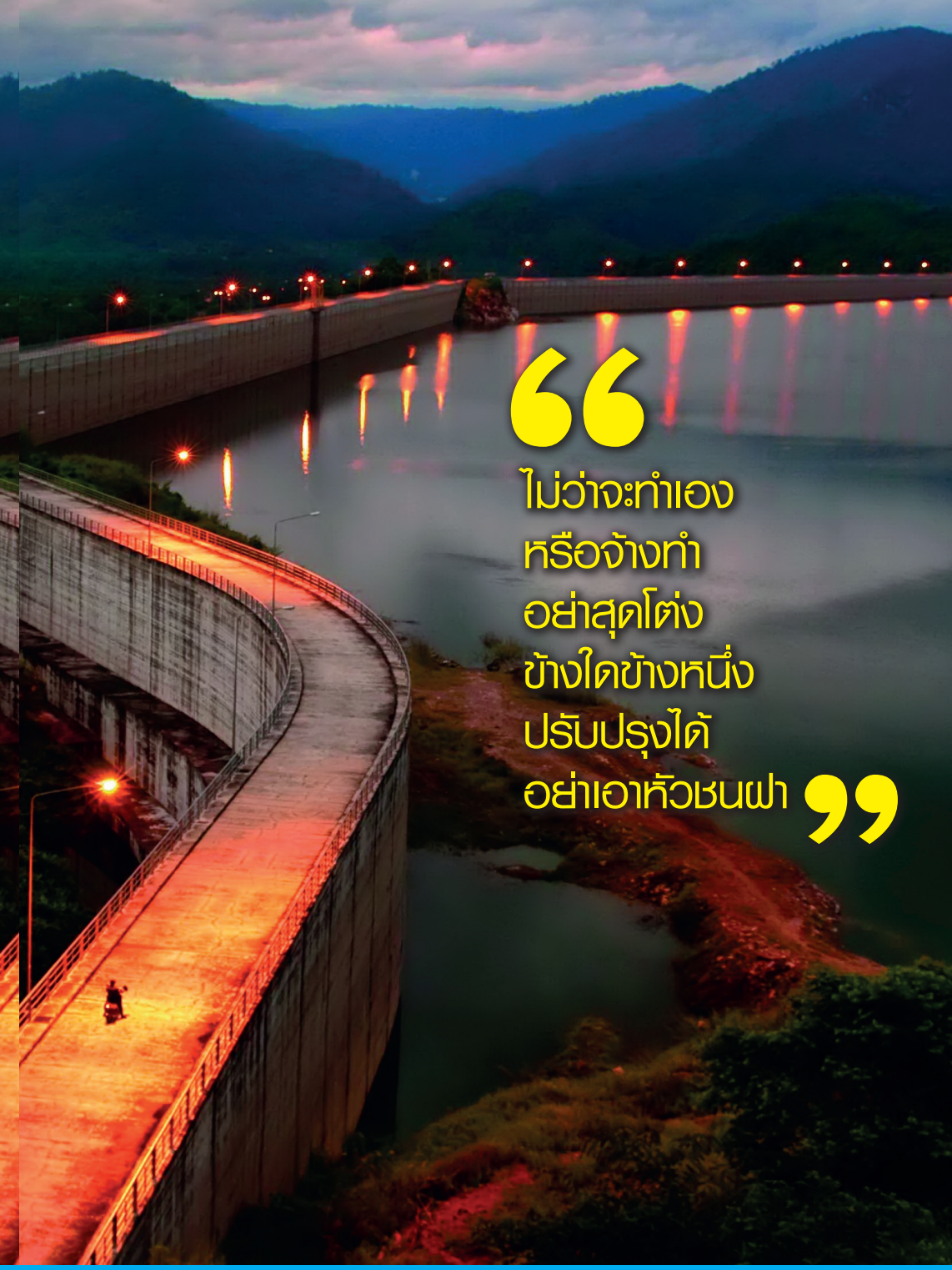
“ไม่ว่าจะทำเอง
หรือจ้างทำ
อย่าสุดโต่ง
ข้างใดข้างหนึ่ง
ปรับปรุงได้
อย่าเอาหัวชนฝา”

๔) มีภูมิคุ้มกัน

คนในหน่วยงานต้องเก่งและดีมากกว่าคนไม่เก่งและคนเลว ต้องมีความรู้และความสามารถกับงานที่รับผิดชอบอย่างแท้จริง มีความซื่อสัตย์สุจริต พิจารณาความผิดความถูกให้เข้าใจ คำสั่งสำคัญควรมีหลักฐานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร อย่าแลกความก้าวหน้าทางราชการกับการทุจริต คำสั่งของผู้บริหารนโยบายบางกรณีไม่ถูกต้องเสมอไป งานจัดซื้อจัดจ้างบางอย่างมีงบประมาณสูง ต้องทำด้วยความโปร่งใส

๕) มีเหตุผล

การทำงานต้องใช้ความรู้สติปัญญา ติดตามความก้าวหน้าของเมืองไทยและของโลก หัดอ่านและฟังข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์บ้าง อย่าดูแต่ภาคบันเทิงอย่างเดียว ทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์ แนวทางของการดำเนินงาน เป้าหมายของโครงการและงานที่รับผิดชอบอย่างแท้จริง

ผู้บังคับบัญชาจะต้องทราบงานภายใต้สังกัดอย่างเพียงพอ และเป็นงานที่ปฏิบัติได้จริงเพียงใด การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องโปร่งใส ถ้ามีการประพฤติมิชอบระดับนโยบาย จะต้องพยายามอย่าเกี่ยว อย่าขอส่วนแบ่งหรือรับส่วนแบ่ง ยอมเสียโอกาสความก้าวหน้าของตำแหน่งราชการดีกว่ารับโทษภายหลัง หากมีหลักฐานทางการทุจริตให้เก็บหลักฐานไว้ใช้ในอนาคต ให้ศึกษาจากบทเรียนของอดีตทั้งของคนดีและคนเลว เพื่อเลือกปฏิบัติตาม

๖) เป็นคนดี

ยึดศีลธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน หมั่นเพียร อดทน เสียสละ ยึดประโยชน์ของประเทศชาติและสังคมส่วนใหญ่ของประเทศ มากกว่าประโยชน์ของตัวเองหรือของพรรค ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ต้องทำงานโดยมีเหตุผล (ข้อ ๕) ต้องเข้าใจว่าอาชีพราชการ คือ พอเพียง พอมี พออยู่ พอกิน แต่มีความสุขกายสบายใจ หากต้องการร่ำรวย มีทรัพย์สมบัติมาก เกินพอมี เกินพออยู่ เกินพอกิน ก็ต้องลาออกไปทำอาชีพอื่น เพราะหาความร่ำรวยระหว่างประกอบอาชีพราชการ ก็เสี่ยงต่อการถูกลงโทษตามกฎหมาย หรือถูกสังคมประณามไปจนตลอดชีวิต

เมื่อรับราชการต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด **"ใจเย็น ไม่พูดมาก ฟังคนอื่นบ้าง อย่าทะเลาะกัน อย่าทำให้คนอื่นเดือดร้อน"** อย่าลาออกเพื่อประชด เมื่อถูกนายที่ทุจริตกลั่นแกล้ง ถ้าหากมั่นใจในความถูกต้องของตัวเอง

ทำงานอย่ามุ่งสร้างอนุสาวรีย์ผลงานของตนเอง รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการตัดต้นไม้ ปลูกต้นไม้ใหญ่ ลดการก่อขยะ ให้แยกขยะ ลดการทำน้ำเน่าเสีย และหาวิธีแก้ไขปัญหาต่างๆ

หน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการต่างกับพนักงานลูกจ้างของบริษัทเอกชน วัตถุประสงค์และเป้าหมายของราชการและของบริษัทเอกชนแตกต่างกัน ต้องทำความเข้าใจ

“ใจเย็น ไม่พูดมาก
ฟังคนอื่นบ้าง
อย่าทะเลาะกัน อย่าทำให้
คนอื่นเดือดร้อน”

๗) มีความสามัคคี

จะต้องมีความสามัคคีกันภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานทุกระดับ งานบางอย่างจะต้องทำระหว่างหน่วยงานภายในกรมและต่างกรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เช่น งานผลิตพืช ประกอบด้วยพืช ดิน ปุ๋ย น้ำ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว แปรรูป ฯลฯ งานแก้ปัญหาน้ำ ประกอบด้วยงานของทุกกรม เป็นต้น

๔. เศรษฐกิจพอเพียง ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม

๑) พึ่งพาตนเอง

- พยายามใช้วัตถุดิบที่ผลิตในประเทศ

- ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย (เช่น โรงพยาบาลหรือโรงเรียน นำน้ำใช้แล้วมาหมุนเวียนรดน้ำต้นไม้ ประหยัดการใช้ไฟฟ้า)

- สนับสนุนฝ่ายเกษตรกรรม/ฝ่ายผลิตภายในประเทศให้ผลิตได้มากและราคาถูก (สับปะรด ไม้เยื่อกระดาษ)

๒) พอประมาณ

ดำเนินการค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังทุน อย่าโลภมาก หากกู้ก็พอเหมาะสมพอตัว มีรายได้กลับมาที่แน่นอน การลงทุนพิจารณาให้เหมาะสมกับอัตภาพหรือสิ่งแวดล้อม อย่าให้ใหญ่เกินไป อย่าหวังได้เร็วเกินไป ควรใช้เวลาพอสมควร

๓) เดินทางสายกลาง

สามารถใช้วัตถุดิบได้หลายอย่าง อย่าทุ่มเทกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดจนใหญ่โตเกินไป ควรขยายเป็นกิจการอย่างอื่นบ้าง จำเป็นต้องซื้อจากต่างประเทศบ้างก็ได้ จำเป็นต้องกู้ก็กู้ได้

๔) มีภูมิคุ้มกัน

- มีความรู้และความสามารถกับงานที่ทำพอสมควร
- ใช้วัตถุดิบหลายอย่าง หลายพื้นที่ (ยูคาลิปตัส ป้อนโรงงานจากอีสาน ตะวันออก)
- ผลิตสิ่งที่จำเป็นสำหรับตัวเองให้พอก่อน เช่น เกษตรกรภาคอีสานหรือภาคเหนือที่ปลูกข้าวหอมมะลิขาย ควรปลูกข้าวเหนียวให้พอกินก่อน
- สามารถปรับแผนการทำงานได้ทันทีเมื่อสภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง ศึกษาความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีเงินออมบ้าง หากเกิดวิกฤตต้องมีสติมั่นคง สู้ชีวิต

๕) มีเหตุผล

- ลงทุนกู้เงินมาใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่
- พยายามทำงานให้เพื่อนบ้านหรือประชาชนมีงานทำ อย่าใช้เครื่องทุ่นแรงเสียหมด
- อย่าดำเนินธุรกิจให้พ่อค้ารายย่อยตกงาน
- พอใจในสิ่งที่มีอยู่ และสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม ใช้ความรู้และเทคโนโลยีของเราเอง รับฟังความรู้ใหม่อยู่เสมอ (Globalization)

๖) มีความสามัคคี

ไม่เบียดเบียนผู้อื่น อย่าให้คนอื่นเดือดร้อน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๗) เป็นคนดี

ผู้บริหารและเจ้าของกิจการไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ (มีรถยนต์แพงจำนวนมาก มีบ้านราคาแพงหลายหลัง ใช้ของต่างประเทศราคาแพง ท่องเที่ยวต่างประเทศ) ลดประโยชน์สุขส่วนตัวลงบ้าง แนะนำให้คนงานลูกจ้างประหยัด ควรมีความเสียสละ ทำงานให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น พอใจในสิ่งที่มีอยู่ และสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม ผู้ผลิตวัตถุดิบต้องรักษาสัญญากับโรงงาน

(พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙)

๕. เศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์กับงาน "วิจัย และประดิษฐ์ คิดค้น"

๑) พึ่งตนเอง : ตั้งงบประมาณที่ประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น พยายามใช้วัสดุและเครื่องมือที่ผลิตในประเทศ บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด ค้นหาข้อมูล เอกสารด้วยตนเอง เพื่อความถูกต้อง แต่สอบถามจากผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ได้ แต่พิจารณาด้วยเหตุผลที่รอบคอบ

๒) พอประมาณ : รู้จักวางแผนงานตามลำดับขั้นตอน เริ่มงานตามลำดับความสำคัญ และตามกำลัง งบประมาณ และตามกำลังคนที่มี งานใดที่ยังไม่มีงบประมาณทำ ก็วางแผนทำต่อยอดในโอกาสต่อไป โดยปรับงานให้เหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่

๓) สายกลาง : อย่าตั้งความหวังของผลงานให้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์เกินไป แต่ต้องทำงานด้วยความถูกต้อง ตามหลักการและวิธีการที่กำหนดไว้ แต่ผลงานอาจจะไม่ตรงตามที่คาดไว้ จะต้องปรับใจได้ ยอมรับสภาพความเป็นจริง

๔) มีภูมิคุ้มกัน : ผู้ทำงานจะต้องมีความรู้พื้นฐานในงานวิจัย หรืองานประดิษฐ์ที่ปฏิบัติดีพอสมควร มีการตรวจข้อมูลของงานที่ทำอย่างดี และอาจค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ เมื่อประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงาน

๕) มีเหตุผล : การทำงานต้องใช้ความรู้ สติปัญญา สามารถเลือกการทำงานได้ตามแผนงานที่กำหนดไว้ แต่ก็อาจปรับปรุงแผนงานและวิธีการได้บ้างตามปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น ติดตามความก้าวหน้าของข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ของงานที่ทำโดยตลอดเพราะอาจมีข้อมูลเปลี่ยนแปลงและข้อมูลใหม่เสมอ

๖) เป็นคนดี : มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและต่อสังคม มีคุณธรรม มีจรรยาบรรณ ขยันหมั่นเพียร ต้องรู้จักตนเอง ไม่อวดดี ไม่หลงตัว ไม่อวดเก่ง ไม่โอ้อวด รู้จักถ่อมตน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่พูดมาก พูดในวาระที่ควรจะพูด เพื่อปรับปรุงตัวเองให้เป็นนักวิจัยที่ดี รู้จักเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อสังคมที่ดี และเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ต้องหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมตลอดชีวิต

๗) รักสามัคคี : ประชุมกันบ่อยๆ พบปะกันบ่อยๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอกับผู้ร่วมงาน หรือผู้ที่ทำงานคล้ายคลึงกัน แต่ต้องปรองดองกัน หันหน้าเข้าหากัน มองกันในแง่ดี รับฟังความเห็นของคนอื่นที่แตกต่างด้วยกันด้วยความสงบ เผชิญปัญหาด้วยความอดทน หนักแน่น ไม่วู่วาม

(มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐)

๖. เศรษฐกิจพอเพียงกับการทำงานวิจัย ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

๑) พึ่งตนเอง

- เรียนรู้ระบบวิจัย นักเรียน นักศึกษา นิสิต
- หาประสบการณ์ นักวิชาการ นักวิจัย ประชาชน ชาวบ้าน
- ประหยัดงบประมาณ ใช้ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ใช้อย่างมีเหตุผล อย่าฟุ่มเฟือย
- ใช้ของผลิตในประเทศ ประดิษฐ์เอง
- มั่นใจตัวเองยืนได้ด้วยตัวเอง แต่ถ้าจำเป็นต้องกู้ยืมก็ทำได้ แต่มีเหตุมีผล

๒) พอประมาณ

- ประเทศกำลังพัฒนาค่อนข้างยากจน
- มีบุคลากรที่มีความสามารถ
- ขาดทรัพยากรธรรมชาติ เชื้อเพลิง แร่ธาตุ ป่าไม้ ดิน น้ำ ถูกทำลาย
- รู้จักการวางแผน การปฏิบัติที่ดี ตามลำดับความสำคัญ ตามกำลังคน และงบประมาณที่มี งานใดที่ขาดงบประมาณก็วางแผนต่อยอดในอนาคต
- เลือกใช้เทคโนโลยีและเครื่องทุ่นแรงที่เหมาะสม อย่าให้เกินฐานะ เกินความจำเป็น

๓) สายกลาง

- อย่าตั้งความหวังของผลงานให้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์เกินไป แต่ต้องทำงานตามแนวทางที่ถูกต้องตามหลักการและวิธีการที่กำหนดไว้ แต่ผลงานอาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ต้องทำใจยอมรับสภาพที่เป็นจริงและปรับแผนงานได้ในอนาคต
- ต้องมีความซื่อตรงกับงาน การปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงในระยะแรกจะทำได้ยาก ทำได้เพียง ๑ ใน ๔ ก็พอ แล้วค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ

๔) มีภูมิคุ้มกัน

- ผู้ทำงานจะต้องมีความรู้พื้นฐานในงานวิจัย และมีความฉลาดพอสมควร แต่ละคนอาจมีไม่เท่ากัน เพราะมนุษย์มีความหลากหลายทางพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน บ้านเมืองและถิ่นที่อยู่อาศัยก็แตกต่างกัน เช่น ชาวเมือง ชาวเขา คนต่างจังหวัด คนชนบท คนอีสาน คนใต้ เป็นต้น โอกาสที่จะเรียนรู้จึงไม่เหมือนกัน ดังนั้น ภูมิคุ้มกันแต่ละคนจึงไม่เหมือนกัน ดังนั้น ทุกคนจึงต้องพยายามอย่างเต็มที่ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท และต้องใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมตลอดชีวิต
- ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญมาก ต้องช่วยผู้ที่ขาดความรู้ตามความเหมาะสมด้วย

๕) มีเหตุผล

- การทำงานวิจัยต้องใช้ความรู้ สติปัญญา และประสบการณ์ รู้จักเลือกวิธีการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ให้เหมาะสมกับสภาพตัวเองและสิ่งแวดล้อม
- หากไม่รู้ให้ถามผู้ที่รู้ได้ อ่านตำราได้ ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีได้จากสื่อข้อมูลข่าวสารได้
- งานบางอย่างอาจมากเกินกำลัง อาจจ้างผู้ช่วยได้

DATE / /

๖) เป็นคนดี

- มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตัวเองและต่อสังคม มีคุณธรรม มีจรรยาบรรณ ขยันหมั่นเพียร ต้องรู้จักตัวเอง ไม่ลืมตัว ไม่อวดเก่ง อวดดี อวดตัว รู้จักถ่อมตัว
- รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่พูดมาก พูดในวาระที่ควรพูด
- ไม่มีความโลภมาก รู้จักเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์แก่สังคมแก่ประเทศชาติ
- ต้องหาความรู้และประสบการณ์ตลอดชีวิต

รู้ รู้สภาพบ้านเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

รัก รักงาน รักเพื่อนร่วมงาน รักบ้านเมือง

สามัคคี รักสมัครสมาน เกื้อกูล ช่วยเหลือกัน

๗) มีความสามัคคี

- “มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน”
- “บริหารจัดการให้เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน”
- พบปะ ประชุม แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันบ่อยๆ และเสรี เช่น ภายในหน่วยงาน รัฐมนตรีกับปลัดฯ ปลัดฯ กับอธิบดี และอธิบดี/เลขาธิการกับข้าราชการ อธิการบดีกับผู้บริหารต่างหน่วยงาน หากเป้าหมายเดียวกันต้องทำแบบ “บูรณาการ”
- ประธานหรือเลขาธิการต้องไม่ทำงานเด่นคนเดียว วัฒนธรรมของราชการไทยมักไม่ยอมด้อยใคร และไม่อยากให้ใครมาขโมยผลงาน ตัวอย่างของงานที่ต้องทำแบบ “บูรณาการ” เช่น แผนและปัญหาเรื่องน้ำ ดิน ป่า ไม้ ขยะ และน้ำเสีย เป็นต้น
- บางหน่วยงานตั้งงบประชาสัมพันธ์ไว้สูงมาก ผู้ที่ไม่มีงบประชาสัมพันธ์จึงควรยึดพระบรมราโชวาทเรื่อง **“ปิดทองหลังพระ”** คนที่ได้รับประโยชน์มาควรต้องช่วยผู้เสียประโยชน์บ้าง อย่าให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันมากนัก

(วันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐)

๗. ปัจจัยหรือองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงจากการพิจารณาแปลงเกษตร "ทฤษฎีใหม่"

๑) พึ่งพาตนเอง (อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ) ช่วยเหลือให้ช่วยตัวเองได้ ไม่รอรับความช่วยเหลือจากรัฐอยู่เสมอ ใช้ความสามารถของตัวเอง เช่น ขุดสระน้ำ และปลูกพืชผสมผสาน เป็นต้น

ระยะแรก เน้นอาหารพื้นบ้านของไทย ได้แก่ ข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ไก่ พยายามปลูกทุกอย่างให้พอมี พอกิน พออยู่ วิธีการง่ายๆ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้เหลือน้อยที่สุด เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชที่มีราคาแพง พยายามใช้ของพื้นเมือง และใช้ระบบปลูกพืชระบบหมุนเวียนหรือระบบอินทรีย์แทน

ptt

๒) พอประมาณ ค่อยๆ ทำตามกำลังกาย กำลังทุน ค่อยเป็นค่อยไป จากงานเล็กๆ ไม่มากไม่น้อยเกินไป ด้วยวิธีการที่ง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน ไม่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่ราคาสูง เช่น สารเคมี เชื้อเพลิง ปิโตรเลียม หากจะกู้เงินมาลงทุน ก็ให้ใช้ในสิ่งที่มีผลตอบแทนแน่นอน ไม่นำไปใช้ซื้อวัสดุที่ไม่เกี่ยวกับการผลิตโดยตรง เมื่อกิจการพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ

๓) เดินสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ไม่ประพฤติตนให้สบายเกินไป ลำบากเกินไป ความพอดี ไม่ให้พึ่งพาอาหารหรือผลิตผล เน้นอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเดียว ให้ปลูกและเลี้ยงสัตว์ผสมผสานหลายอย่าง เป็นการกระจายทุน กระจายแรงงาน มีงานทำตามกำลังตลอดปี มีอาหารกระจายตลอดปี ถ้าผลิตผลเหลือก็นำไปจำหน่าย หรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน หรือนำเงินไปซื้อปัจจัยที่จำเป็นอย่างอื่นที่ผลิตเองไม่ได้ เช่น เสื้อผ้า ยารักษาโรค ให้ได้ตลอดปี และให้เกิดการสมดุล ไม่สุดโต่งอย่างใดอย่างหนึ่ง

การปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าว ผัก สมุนไพร พืชยืนต้น เช่น กล้วย มะละกอ มะม่วง มะรุม ชะอม มะพร้าว เป็นต้น ในสระน้ำ เลี้ยงปลา ปลูกผัก เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด เป็นต้น ใกล้บ้านเลี้ยงไก่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเดินสายกลาง

๔) มีภูมิคุ้มกัน "น้ำคือชีวิต" เพื่อเพิ่มและประทังผลผลิต และอาหาร หากไม่มีน้ำจากระบบชลประทาน ควรขุดสระน้ำในไร่นาหรือแหล่งน้ำสำรอง เพื่อปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ได้หลายอย่าง และถ้ามีอากาศแห้งแล้งในฤดูแล้งก็ใช้น้ำจากสระหรือแหล่งน้ำมารดพืชได้ พืชอายุสั้น หรือพืชล้มลุกอาจเสียหายบ้าง แต่พืชยืนต้นจะไม่ตาย เช่น มะรุม กระถิน แค ชะอม มะม่วง มะพร้าว จะไม่เสียหายและเป็นรายได้พอประทังทดแทนไปได้ ปลาในสระก็ใช้เป็นอาหารได้จนกว่าจะผ่านช่วงแล้ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสาธิตการปลูกหญ้าแฝก

บางฤดูน้ำภายนอกจะมาก พืชบางอย่างอาจเสียหายแต่พืชยืนต้นไม่ตาย แต่ถ้าเป็นแปลงที่มีคันดินรอบก็อาจป้องกันน้ำท่วมได้ แต่ต้องพยายามสูบน้ำออกเสมอ เมื่อน้ำลดลงก็อาจปลูกพืชอายุสั้นได้ โดยอาศัยน้ำที่อยู่ในสระ ริมสระน้ำ และทางลาดชันควรปลูก **"หญ้าแฝก"** เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน

การปลูกพืชผสมผสานหลายอย่างจะทำให้โรคแมลงศัตรูพืช และความเสียหายจากภัยธรรมชาติน้อยลงมาก เพราะมีภูมิคุ้มกันซึ่งกันและกัน

๕) มีเหตุมีผล การที่มีกิจกรรมหลายอย่างทำให้ต้องใช้ความรู้ สติปัญญาพิจารณาตามเหตุตามผลก่อนจะดำเนินการใดๆ เช่น ควรจะปลูกพืชอายุสั้นชนิดใด เมื่อใดก็ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมของฤดูกาล ความต้องการของตลาด ฤดูฝนควรปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำฝน แต่ถ้าฝนแล้งในช่วงฤดูแล้งถ้าจะปลูกก็ใช้น้ำจากสระมารดข้าวให้พอประทังชีวิต ผ่านช่วงฝนแล้งในฤดูแล้งไม่ควรใช้น้ำในสระปลูกข้าวนาปรังเพราะใช้น้ำมาก ควรปลูกพืชล้มลุกที่อายุสั้นใช้น้ำน้อย และราคาดี เช่น ผัก ถั่วฝักสด ข้าวโพดฝักสด หรือดอกไม้สด เป็นต้น หากอยู่ใกล้ป่าควรฟื้นฟูหรือปลูกป่า โดยปล่อยให้ฟื้นตัวเองไม่รังแกป่า ไม่ตัดต้นไม้ อย่าปอกเปลือกป่าและดิน เมื่อปลูกป่าควรใช้พืชท้องถิ่นและปลูกไม้ยืนต้นที่มีดอกบนภูเขา เพื่อให้เมล็ดพันธุ์แพร่กระจายรวดเร็ว

- ควรรับความรู้ใหม่ๆ จากคำแนะนำของผู้รู้ หรือข้าราชการ
- การจะลงทุนกู้เงินก็ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

๖) เป็นคนดี ต้องมีศีลธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีความเพียร ประหยัด ละเว้นอบายมุขทุกประเภท (เหล้า หวย ยาเสพติด ฯลฯ) ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด (ต่อครอบครัว และต่อเพื่อนบ้าน) ใจเย็น ไม่พูดมาก ฟังคนอื่นบ้าง อย่าทะเลาะกัน อย่าทำให้เพื่อนบ้านเดือดร้อน

รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ ลดการตัดต้นไม้ การก่อขยะ การเผาขยะ และลดการทำน้ำเสีย เป็นต้น

๗) มีความสามัคคี กับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนผลิตผลซึ่งกันและกัน เมื่ออาชีพก้าวหน้าขึ้นต้องรวมกลุ่ม พบปะกันบ่อย (วิสฺสาส ปรมา ญาติ) ช่วยเหลือกันด้านความรู้เทคโนโลยี ร่วมกันสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต เช่น แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคมของชุมชน

เมื่อกิจกรรมก้าวหน้าขึ้นก็รวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ชุมชน จัดหาเงินทุน พันธุ์พืช ปัจจัยการผลิตธนาคารข้าว ธนาคารโค กระบือ โรงสีข้าว ปัจจัยที่จำเป็นแก่การครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ของใช้อื่นๆ ที่ผลิตเองไม่ได้

ขั้นต่อไปก็ร่วมมือกันในด้านสวัสดิการต่างๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข และความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

การเกษตรทฤษฎีใหม่

คือ การประยุกต์ปรัชญาของ**"เศรษฐกิจพอเพียง"** มาเป็นแปลงเกษตรของเกษตรกรรายย่อย คำจำกัดความ **"การเกษตรทฤษฎีใหม่"**

๑. การบริหารจัดการน้ำ ดิน พืช ทุน แรงงาน ให้เป็นอาหารและผลิตผลการเกษตรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (พื้นที่ไม่เกิน ๑๕ ไร่)

๒. การขุดสระเก็บกักน้ำในไร่นา (แยกหลายบ่อได้) ร้อยละ ๓๐

๓. การเกษตรผสมผสาน (พืชล้มลุก พืชยืนต้นกินผล ใบ) ร้อยละ ๓๐

๔. การปลูกข้าวเพื่อการบริโภค ร้อยละ ๓๐

๕. ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ (แยกได้)

๖. ยึดแนว "เศรษฐกิจพอเพียง" คือ การนำความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) กลับคืนสู่ที่ดินเกษตร

เศรษฐกิจพอเพียง – ทฤษฎีใหม่

วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ – ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ รวม ๔๖ ปี ที่ทรงงาน ทรงแนะนำประชาชนที่อยู่ในชนบทท้องที่ห่างไกล ท้องถิ่นทุรกันดาร และยากจน ให้เป็นแนวทางปฏิบัติ ดำรงชีวิตเพื่อเป้าหมายสุดท้ายอยู่เย็นเป็นสุข

๑) พึ่งพาตนเอง (อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ) ช่วยเหลือให้ช่วยตัวเองได้ ไม่รอรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอยู่เสมอ ใช้ความสามารถของตัวเอง เช่น ขุดสระน้ำ และปลูกพืชผสมผสาน เป็นต้น

ระยะแรก เน้นอาหารพื้นบ้านของไทย ได้แก่ ข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ไก่ พยายามปลูกทุกอย่างให้พอมี พอกิน พออยู่ วิธีการง่ายๆ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้เหลือน้อยที่สุด เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชที่มีราคาแพง พยายามใช้ของพื้นเมือง และใช้ระบบหมุนเวียน หรือระบบอินทรีย์แทน

๒) พอประมาณ ค่อยๆ ทำตามกำลังกาย กำลังทุน ค่อยเป็นค่อยไป จากงานเล็กๆ ไม่มากไม่น้อยเกินไป ด้วยวิธีการที่ง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน ไม่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่ราคาสูง เช่น สารเคมี เชื้อเพลิง ปิโตรเลียม หากกู้เงินมาลงทุนก็ให้ใช้ในสิ่งที่มีผลตอบแทนแน่นอน ไม่นำไปใช้ซื้อวัสดุไม่เกี่ยวกับการผลิตโดยตรง เมื่อกิจการพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญโดยลำดับต่อไป

๓) เดินสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ไม่ประพฤติตนให้สบายเกินไป ลำบากเกินไป ความพอดี ไม่ให้พึ่งพาอาหารหรือผลิตผลเน้นอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเดียว ให้ปลูก/เลี้ยงผสมผสานหลายอย่างเป็นการกระจายทุน กระจายแรงงาน มีงานทำตามกำลังตลอดปี มีอาหารกระจายตลอดปี ถ้าผลิตผลเหลือก็นำไปจำหน่าย หรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน หรือนำเงินไปซื้อปัจจัยที่จำเป็นอย่างอื่น แต่ผลิตเองไม่ได้ เช่น เสื้อผ้า ยารักษาโรคให้ได้ตลอดปี และให้เกิดการสมดุล ไม่สุดโต่งอย่างใดอย่างหนึ่ง

การปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าว ผัก สมุนไพร พืชยืนต้น เช่น กล้วย มะละกอ มะม่วง มะรุม ชะอม มะพร้าว เป็นต้น ในสระน้ำ เลี้ยงปลา ปลูกผัก เช่น ผักบุ้ง ผักกระเฉด เป็นต้น ใกล้บ้านเลี้ยงไก่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเดินสายกลาง

๔) มีภูมิคุ้มกัน "น้ำคือชีวิต" เพื่อเพิ่มและประทังผลผลิตและอาหาร หากไม่มีน้ำจากระบบชลประทาน ควรขุดสระน้ำในไร่นาหรือมีแหล่งน้ำสำรองเพื่อปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ได้หลายอย่าง

และถ้ามีอากาศแห้งแล้งในฤดูแล้งก็ใช้น้ำจากสระหรือแหล่งน้ำมารดพืชได้ พืชอายุสั้นหรือพืชล้มลุกอาจเสียหายบ้าง แต่พืชยืนต้นจะไม่ตาย เช่น มะรุม กระถิน แค ชะอม มะม่วง มะพร้าว จะไม่เสียหายและเป็นรายได้พอประทังทดแทนไปได้ ปลาในสระก็ใช้เป็นอาหารได้จนกว่าจะผ่านช่วงแล้ง

บางฤดู น้ำภายนอกจะมากพืชอาจเสียหาย แต่พืชยืนต้นจะไม่ตาย แต่ถ้าแปลงที่มีคันดินรอบก็อาจป้องกันน้ำท่วมได้ แต่ต้องพยายามสูบน้ำออกเสมอ เมื่อน้ำลดลงก็อาจปลูกพืชอายุสั้นได้โดยอาศัยน้ำที่อยู่ในสระ ริมสระน้ำหรือทางลาดชันควรปลูก **"หญ้าแฝก"** เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน

การปลูกพืชผสมผสานหลายอย่างจะทำให้โรคแมลงศัตรูพืชและความเสียหายจากธรรมชาติน้อยลงมาก เพราะมีภูมิคุ้มกันซึ่งกันและกัน

๕) มีเหตุมีผล การที่มีกิจกรรมหลายอย่างทำให้ต้องใช้ความรู้ สติปัญญา พิจารณาตามเหตุตามผลก่อนจะดำเนินการใดๆ เช่น ควรจะปลูกพืชอายุสั้นชนิดใด เมื่อใดก็ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมของฤดูกาล ความต้องการของตลาด ฤดูฝนควรปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำฝน แต่ถ้าฝนแล้งในช่วงฤดูแล้งถ้าจะปลูกก็ใช้น้ำจากสระมารดข้าวให้พอประทังชีวิต ผ่านช่วงฝนแล้งในฤดูแล้ง

ไม่ควรใช้น้ำในสระปลูกข้าวนาปรังเพราะใช้น้ำมาก ควรปลูกพืชล้มลุกที่อายุสั้นใช้น้ำน้อย และราคาดี เช่น ผัก ถั่วฝักสด ข้าวโพดฝักสด หรือดอกไม้ เป็นต้น หากอยู่ใกล้ป่าควรฟื้นฟูหรือปลูกป่าโดยปล่อยให้ฟื้นตัวเอง ไม่รังแกป่า ไม่ตัดต้นไม้จนเกิน อย่าปอกเปลือกป่าและดิน เมื่อปลูกป่าควรใช้พืชท้องถิ่นและปลูกไม้ยืนต้นที่มีดอกบนภูเขาเพื่อให้เมล็ดพันธุ์แพร่กระจายรวดเร็ว

- ควรรับความรู้ใหม่ๆ จากคำแนะนำของผู้รู้ หรือข้าราชการ
- การจะลงทุนกู้เงินก็ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

๖) เป็นคนดี ต้องมีศีลธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีความเพียร ประหยัด ละเว้นอบายมุขทุกประเภท (เหล้า หวย ยาเสพติด ฯลฯ) ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด (ต่อครอบครัว และต่อเพื่อนบ้าน) ใจเย็น ไม่พูดมาก ฟังคนอื่นบ้าง อย่าทะเลาะกัน อย่าทำให้เพื่อนบ้านเดือดร้อน

รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้ ลดการตัดต้นไม้ การก่อขยะ การเผาขยะ และลดการทำน้ำเสีย เป็นต้น

๗) มีความสามัคคี กับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนผลิตผลซึ่งกันและกัน เมื่ออาชีพก้าวหน้าขึ้นต้องรวมกลุ่มกัน พบปะกันบ่อย (วิสฺสาส ปรมา ญาติ) ช่วยเหลือกัน

ด้านความรู้เทคโนโลยี ร่วมกันสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต เช่น แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคมของชุมชน เมื่อกิจกรรมก้าวหน้าขึ้นก็รวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ชุมชน จัดหาเงินทุน พันธุ์พืช ปัจจัยการผลิต ธนาคารข้าว ธนาคารโค กระบือ โรงสีข้าว ปัจจัยที่จำเป็นแก่การครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ของใช้อื่นๆ ที่ผลิตเองไม่ได้

ขั้นต่อไป ก็ร่วมมือกันในด้านสวัสดิการต่างๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข และความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

๘. บทสรุป

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐	เสด็จพระราชสมภพ ณ เมืองเคมบริดจ์ สหรัฐอเมริกา
๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒	สมเด็จพระบรมราชชนกเสด็จทิวงคต

พ.ศ. ๒๔๗๒ – ๒๔๗๖
ทรงรับการศึกษาเบื้องต้น ในประเทศไทย

พ.ศ. ๒๔๗๗ – ๒๔๘๘
ทรงศึกษาขั้นต้นจนถึงระดับชั้นมหาวิทยาลัย ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์

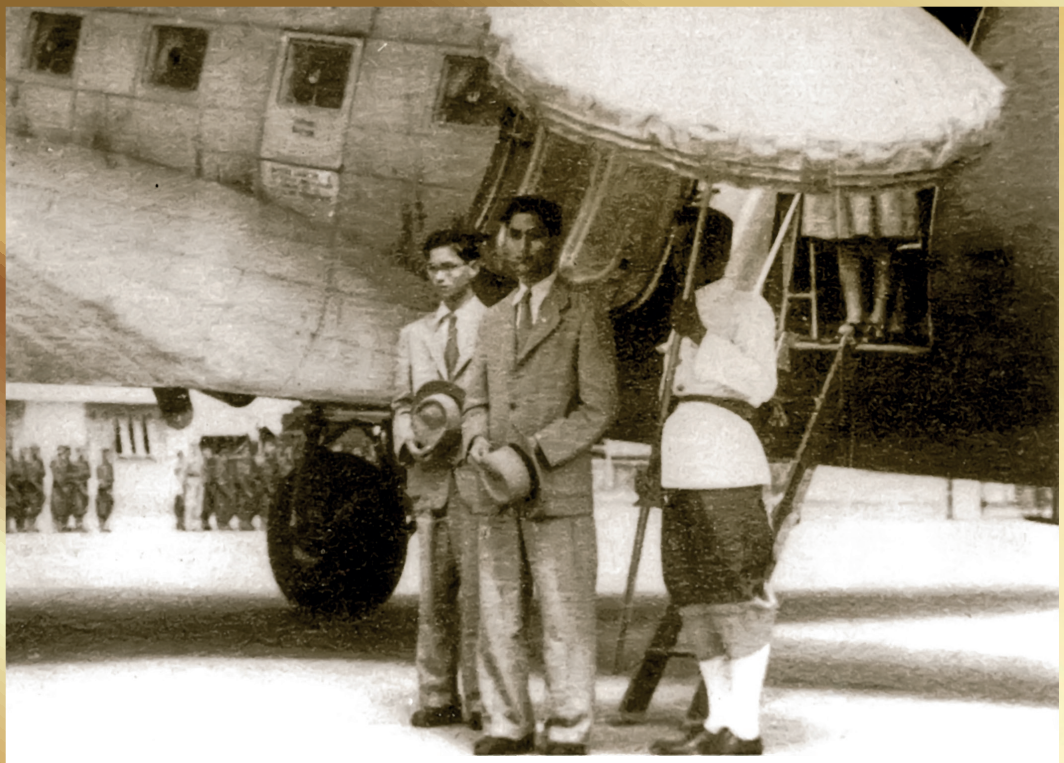

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘	ได้เสด็จนิวัตประเทศไทย ครั้งที่ ๓ พร้อมกับพระบรมเชษฐาธิราช รัชกาลที่ ๘
๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙	ทั้งสองพระองค์เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมทุ่งนาบางเขน ณ วัดพระศรีมหาธาตุ และทอดพระเนตรกิจการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน
๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙	รัชกาลที่ ๘ เสด็จสวรรคต จึงได้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๙ เมื่อพระชนมพรรษา ๑๙ พรรษา

๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓

โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เปล่งพระราชสัจวาจาความว่า ***"เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"***

พ.ศ. ๒๔๙๕ – ๒๕๐๑

เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมประชาชนคนไทยทั่วประเทศ (๗๐ จังหวัด ระยะเวลา ๖ ปี)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรป

พ.ศ. ๒๕๐๒ – ๒๕๑๐ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมมิตรประเทศ ๒๘ ประเทศ (๘ ปี)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรภาคเหนือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรภาคใต้

พ.ศ. ๒๕๑๐ – ๒๕๓๒

เสด็จฯ ทั่วประเทศทุกภาค ทุกปี
ปีละประมาณ ๖ เดือน (๒๒ ปี)

พ.ศ. ๒๕๒๒ – ๒๕๒๖

ทรงงาน/โครงการช่วยเหลือพัฒนาอาชีพ และความเป็นอยู่ของพสกนิกร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ทรงริเริ่มให้ก่อตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริจำนวน ๖ แห่งทั่วประเทศ

พ.ศ. ๒๕๓๒

ประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ที่วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี และอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗	ทรงแนะนำ **“เกษตรทฤษฎีใหม่”** และ **“แนวปรัชญา”**
๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘	ทรงแนะนำ **“เกษตรทฤษฎีใหม่”** เพิ่มเติม
พ.ศ. ๒๕๓๙	เกิดวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ
๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐	ทรงประกาศปรัชญาของ **“เศรษฐกิจพอเพียง”**
๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑	มีพระราชดำริเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “เศรษฐกิจพอเพียง” เพิ่มเติม
พ.ศ. ๒๕๓๓ – ๒๕๔๓	นักวิชาการระดมงาน “เกษตรทฤษฎีใหม่” และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”
พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๔๙	ปฏิญาณใหม่ (New Doctrine) เศรษฐกิจทุนนิยม เศรษฐกิจประชานิยม
๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๙	ยุบสภาผู้แทนราษฎร
๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๙	นายกรัฐมนตรีขอพักการปฏิบัติหน้าที่
๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙	หลังวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ราชการรัฐบาลรักษาการ เริ่มตื่นตัวอีกทุกวัน มีคำว่า **“เศรษฐกิจพอเพียง” “พอเพียง”** ในโครงการงานบรรยาย อภิปราย ปาฐกถา เพลง วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ

“เศรษฐกิจพอเพียง”

ตามแนวพระราชดำริ

พิมพ์ที่ : หจก. อรุณการพิมพ์ โทร. ๐-๒๒๘๒-๖๐๓๓-๔